

Příloha k protokolu o SZZ č.

FF JU v Č. Budějovicích

Vysoká škola:

Ústav estetiky

2. 9. 2010

Datum odevzdání posudku:

Magdalena Borovková

Jméno:

Estetika

Obor:

Recenzent * / Mgr. Filip Hotový, Ph.D.
bakalářské práce

Vedoucí */

Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D.

.....

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Art brut, jeho podstata, význam a vztah k umění

.....
téma

Výchozí problém bakalářské práce Magdaleny Borovkové reprezentuje velmi zajímavá otázka: Mohou být díla, vznikající mimo kontext dějin umění a intence dané kultury - díla bez uměleckých ambicí vytvořená autory, kteří jsou z rozličných důvodů sociálními outsidersy - posuzována, prezentována a hodnocena jako umění? Respektive mohou se stát součástí jeho dějin, třebaže vznikly mimo jejich rámec? Typickým příkladem takových děl, které si autorka vybrala pro své pojednání, je široká a pestrá skupina převážně výtvarných projevů, kterým se pod společným označením „art brut“ dostává zvýšené a systematické pozornosti sběratelů, psychologů i respektovaných umělců ve 20. století. Vnímat jejich intenzitu nás naučila do značné míry až lekce moderního umění, jehož senzitivita je mnohdy jeho podstatě nakloněna, a právě vztah art brut k vysokému umění je dalším tématem, které hodlá Magdaléna Borovková ve své práci zohlednit.

V první kapitole seznamuje čtenáře s původem pojmu art brut, který vzchází z teoretického zájmu Jeana Dubuffeta o díla lidí z pokraje společnosti (trvale internovaní, zločinci a podivíni všeho druhu), jakož i produkci periferních a temných zákoutí lidské psychiky (psychicky nemocní, mediumici a spiritisté). Paralelně hodnotí nosnost dalších synonymních označení tohoto fenoménu (insitní umění, syrové umění, outsider art), alternativně vyjadřujících jeho charakter, čímž postupně vykresluje sémantický obsah jeho pojmu. Druhá kapitola se vrací k Jeanaovi Dubuffetovi - s art brut teorií i praxí významně spojenému autorovi, kde rekapituluje vývoj jeho poměrně pozdně uvolněné tvůrčí energie, přičemž se překvapivě vyhýbá zmínce o jeho cyklu Hourloupe, jehož ze zkušenosti známý princip automatické kresby (čmárání při telefonování), dovoluje prakticky každému člověku cosi z podstaty art brut osobně zakusit. Následuje rozbor tezí z jeho pro rozvoj a etablování „žánru“ zásadní reflexe, patřící do linie osvobozující, razantní a sarkastické kriticky „dusivé kultury“, která svým významem problematiku art brut překračuje. Třetí kapitola omezuje průnik světa moderny a surového umění z hlediska principu tvorby na rovinu patologického i programového uvolnění psychického automatismu a patrné i domnělé psychopatologie osobností světového umění, a zmiňuje krátké myšlenkové prolnutí Dubuffeta s André Bretonem. Vedle surrealistického zájmu o procesy figurující v rámci insitního umění je poté představena též tvorba skupiny Kobra. Jelikož se autorka v následující čtvrté, teoreticky nejsevernější kapitole opět vrací k zakladatelské osobě J. Dubuffeta a podrobně rozebírá jeho

kritické argumenty proti svazující vládnoucí kultuře, čtenář trochu znejistí, zda byla struktura práce věnována přeci jen dostatečná péče. Jak inzeruje název páté kapitoly, Borovková zde hodlá problematiku uzavřít a rekapitulovat. Ve výsledku se zde však rozhodně více otevírá, nežli uzavírá. Jedná se totiž ve své podstatě o kreativní jádro práce, respektive by se o takové mohlo jednat, pokud by se analýza vybraných teorií (problém vztahu tradice a individua u Eliota a svět umění jako báze pro existenci umění u Danta a Dickieho), v nichž je vazba na tradici a systém kulturních kódů pro možnost existence umění esenciální, mohla stát základem řešení předestřené problémy. Pomineme-li vůbec spojení Dantovy definiční strategie s Eliotovým textem, jehož volbu autorka bez dalšího komentuje jako motivovanou jejich „obdobným pojetím“, při expozici askriptivismu čtenáře zarazí množství zavádějících vyjádření. Např.: „Dnes umění nemá žádné společné a na pohled patrné vlastnosti, jako tomu bylo v umění dříve.“ (s. 25), nebo „Kandidátem na hodnocení je tedy každé dílo, kterému se dostane ohodnocení od kohokoliv a to většinou i od samotného umělce, pouze musí být artefaktem.“ (s. 27) I bez ohledu na takové dezinterpretace je zařazení askriptivních teorií v kontextu práce nejasné. Měly by podpořit možnost uměleckého statusu art brut, nebo zde zastupovat koncepce, které tuto možnost vylučují? Z jejich pojetí sice na jedné straně vyplývá, že nelze myslet umění mimo posvěcující rámec jeho institucí či spíše dosah jejich procedur, na druhou stranu snad žádná jiná teorie zároveň nenabízí definiční schéma, které by si dokázalo (např. na rozdíl od v principu funkcionálních či intencionálních definic) právě s uměleckým statutem art brut poradit (nyní bez ohledu na veškeré možné výhrady a slabiny teorie) tak jednoduše. Závěrečná analýza Eliotova textu spolu s uplatněním Nietzscheho rané filosofické estetiky působí trochu odtaziť. Ne že by snad samotná adaptace apollinského a dionýského na problém podstaty vysokého a insitního umění byla zcela bez potenciálu, takto zapracovaná a v kontextu předchozích analýz však působí neorganicky.

Bakalářské práci Magdaleny Borovkové by prospěla lepší struktura, obhajitelnější výběr prezentovaných teorií a jejich suverénnější osvojení, jakož i promyšlenější finále a jasnější závěr. Nelze jí však upřít poctivost, samostatné a korektní formální zacházení s prameny i evidentní zájem o zajímavě postavený problém. Práci proto pokládám za vyhovující požadavkům na ni kladeným a doporučuji hodnotit ji, bude-li průběh obhajoby přesvědčivý, jako velmi dobrou.

Návrh na klasifikaci bakalářské práce: **velmi dobře**

.....
podpis vedoucího bakalářské práce

V Praze dne 2. 9. 2010

